

KARTA OPISU MODUŁU KSZTAŁCENIA		
Nazwa modułu/przedmiotu Programowanie współbieżne		Kod 1010511331010510080
Kierunek studiów Informatyka	Profil kształcenia (ogólnoakademicki, praktyczny) ogólnoakademicki	Rok / Semestr 2 / 3
Ścieżka obieralności/specjalność -	Przedmiot oferowany w języku: polski	Kurs (obligatoryjny/obieralny) obligatoryjny
Stopień studiów: I stopień	Forma studiów (stacjonarna/niestacjonarna) stacjonarna	
Godziny Wykłady: 30 Ćwiczenia: - Laboratoria: 30 Projekty/seminaria: -		Liczba punktów 5
Status przedmiotu w programie studiów (podstawowy, kierunkowy, inny) kierunkowy		(ogólnouczelniany, z innego kierunku) z danego kierunku
Obszar(y) kształcenia i dziedzina(y) nauki i sztuki nauki techniczne		Podział ECTS (liczba i %) 5 100%
Odpowiedzialny za przedmiot / wykładowca:		
Prof. dr hab. inż. J. Brzeziński email: Jerzy.Brzezinski@cs.put.poznan.pl tel. tel. (0-61) 665-2903, fax: (0-61) 877 1525, Instytut Informatyki ul. Piotrowo 2, 60-965 Poznań		Anna Kobusińska email: Anna.Kobusinska@cs.put.poznan.pl tel. tel. (0-61) 665-2964, fax: (0-61) 877 1525, Instytut Informatyki ul. Piotrowo 2, 60-965 Poznań
Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych:		
1	Wiedza:	Student rozpoczynający ten przedmiot powinien posiadać podstawową wiedzę z zakresu funkcjonowania systemów operacyjnych prezentowaną w ramach przedmiotu Systemy Operacyjne.
2	Umiejętności:	Powinien także posiadać umiejętności: programowania, definiowania niskopoziomowych struktur danych i rozwiązywania podstawowych problemów niskopoziomowego kodowania algorytmów, nabyte w ramach przedmiotu Programowanie niskopoziomowe. Student powinien posiadać także umiejętność pozyskiwania informacji ze wskazanych źródeł.
3	Kompetencje społeczne	Powinien również rozumieć konieczność poszerzania swoich kompetencji i mieć gotowość do podjęcia współpracy w ramach zespołu. Ponadto w zakresie kompetencji społecznych student musi prezentować takie postawy jak uczciwość, odpowiedzialność, wytrwałość, ciekawość poznawcza, kreatywność, kultura osobista, szacunek dla innych ludzi.
Cel przedmiotu:		
1.Przekazanie studentom podstawowej wiedzy nt. elementów programowania współbieżnego oraz szczegółowej wiedzy z systemów operacyjnych w zakresie zarządzania procesami, mechanizmów synchronizacji i przeciwdziałania zakleszczeniom. 2.Rozwijanie u studentów umiejętności rozwiązywania prostych problemów programowania współbieżnego oraz stosowania wybranych mechanizmów synchronizacji do rozwiązania klasycznych problemów synchronizacji. 3.Kształtowanie u studentów umiejętności pracy zespołowej w trakcie realizacji projektu na zajęciach laboratoryjnych.		
Efekty kształcenia i odniesienie do kierunkowych efektów kształcenia		
Wiedza:		
1. ma uporządkowaną i podbudowaną teoretycznie wiedzę ogólną w zakresie kluczowych zagadnień informatyki, oraz wiedzę szczegółową w zakresie wybranych zagadnień tej dyscypliny nauki - [K_W4] 2. ma podstawową wiedzę o cyklu życia systemów informatycznych, zarówno sprzętowych jak i programowych, a w szczególności o zachodzących w nich kluczowych procesach - [K_W6] 3. zna podstawowe techniki, metody oraz narzędzia wykorzystywane w procesie rozwiązywania zadań informatycznych, głównie o charakterze inżynierskim, z zakresu kluczowych zagadnień informatyki - [K_W7]		
Umiejętności:		

1. potrafi, formułując i rozwiązując zadania informatyczne, zastosować odpowiednio dobrane metody, w tym metody analityczne, symulacyjne lub eksperymentalne - [K_U4]
2. potrafi ocenić złożoność obliczeniową algorytmów i problemów - [K_U8]
3. potrafi - zgodnie z zadaną specyfikacją - zaprojektować (sformułować specyfikację funkcjonalną i wymagania pozafunkcjonalne dla wybranych charakterystyk jakościowych) oraz zrealizować urządzenie lub szeroko rozumiany system informatyczny, dobierając język programowania odpowiedni do danego zadania programistycznego oraz używając właściwych metod, technik i narzędzi - [K_U10]
4. ma umiejętność formułowania algorytmów i ich implementacji z użyciem przynajmniej jednego z popularnych narzędzi - [K_U11]

Kompetencje społeczne:

1. rozumie, że w informatyce wiedza i umiejętności bardzo szybko stają się przestarzałe - [K_K1]
2. ma świadomość znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów inżynierskich oraz zna przykłady i rozumie przyczyny wadliwie działających systemów informatycznych, które doprowadziły do poważnych strat finansowych, społecznych lub też do poważnej utraty zdrowia, a nawet życia - [K_K2]

Sposoby sprawdzenia efektów kształcenia

Ocena formująca:

a)w zakresie wykładów:

- na podstawie odpowiedzi na pytania dotyczące materiału omówionego na poprzednich wykładach;

b)w zakresie ćwiczeń:

- na podstawie oceny bieżącego postępu realizacji zadań,

Ocena podsumowująca:

Sprawdzanie założonych efektów kształcenia realizowane jest przez:

- ocenę przygotowania studenta do poszczególnych sesji zajęć laboratoryjnych (sprawdzian "wejściowy") oraz ocenę umiejętności związanych z realizacją ćwiczeń laboratoryjnych,
- ocenianie ciągle, na każdych zajęciach (odpowiedzi ustne) ? premiowanie przyrostu umiejętności posługiwania się poznаныmi zasadami i metodami,
- ocenę sprawozdania przygotowywanego częściowo w trakcie zajęć, a częściowo po ich zakończeniu; ocena ta obejmuje także umiejętność pracy w zespole,
- ocenę wiedzy i umiejętności związanych z realizacją zadań laboratoryjnych poprzez kolokwia,
- ocenę wiedzy i umiejętności związanych z realizacją zadania projektowego poprzez realizację projektu w semestrze, realizowanego przez studenta jako praca domowa
- ocenę i ?obronę? przez studenta sprawozdania z realizacji projektu,
- ocenę wiedzy i umiejętności wykazanych na egzaminie pisemnym o charakterze problemowym. W trakcie egzaminu student nie może korzystać z materiałów dydaktycznych.

Uzyskiwanie punktów dodatkowych za aktywność podczas zajęć, a szczególnie za:

- omówienia dodatkowych aspektów zagadnienia,
- efektywność zastosowania zdobytej wiedzy podczas rozwiązywania zadanego problemu,
- umiejętność współpracy w ramach zespołu praktycznie realizującego zadanie szczegółowe w laboratorium,
- uwagi związane z udoskonaleniem materiałów dydaktycznych,
- wskazywanie trudności percepcyjnych studentów umożliwiające bieżące doskonalenia procesu dydaktycznego.

Treści programowe

W ramach wykładu przedstawiane są następujące zagadnienia:

- 1) Wprowadzane są elementy programowania współbieżnego (grafy przepływu procesów, oraz notacje "and", "fork-join-quit", "parbegin-parend")
- 2) Omawiany jest problem wzajemnego wykluczania oraz prezentowane i analizowane są przykładowe programowe sposoby jego rozwiązania, obejmujące m. in, algorytmy: Dekkera, Dijkstry, Petersona dla dwóch i n procesów, Lamporta
- 3) Definiowane są mechanizmy synchronizacji: sprzętowe (instrukcje test-and-set, aktywne czekanie, blokowanie systemu przerwań), systemowe (semafony binarne i ogólne, operacje lock i unlock, operacje wait i post, operacje block i wakeup, liczniki zdarzeń), programowe (regiony krytyczne, warunkowe regiony krytyczne, monitory, implementacje programowych mechanizmów synchronizacji) i komunikacyjne (synchroniczne i asynchroniczne operacje wymiany komunikatów send i receive).
- 4) Przedstawiane są zastosowania wybranych mechanizmów synchronizacji do rozwiązywania klasycznych problemów synchronizacji (wzajemnego wykluczania, problemu producenta-konsumenta, problemu czytelników-pisarzy, problemu pięciu filozofów).
- 5) Omawiane jest zarządzanie procesami: pojęcie procesu, graf stanów procesów, problem szeregowania zadań w ujęciu probabilistycznym i deterministycznym (kryteria oceny uszeregowania), algorytmy szeregowania.
- 6) Wprowadzana jest definicja zakleszczenia, warunki konieczne i dostateczne zakleszczenia, przeciwdziałanie zakleszczeniom (podejście zapobiegania, unikania oraz detekcji i likwidacji).

Na zajęciach laboratoryjnych studenci implementują mechanizmy oferowane przez jądro systemu UNIX, ponadto konfrontują uzyskane w czasie wykładów wiadomości z praktyczną implementacją algorytmów i mechanizmów synchronizacji. W ramach laboratoriów omawiane są następujące zagadnienia:

- 1) Operacje na plikach zwykłych i przykłady zastosowania operacji plikowych z wykorzystaniem funkcji systemowych systemu UNIX
- 2) Obsługa procesów: tworzenie i usuwanie procesów, uruchamianie programów, przekierowania standardowych strumieni: wejścia, wyjścia i wyjścia diagnostycznego; przykłady użycia systemowych funkcji obsługi procesów
- 3) Tworzenie i obsługa łączy nazwanych i nienazwanych, przykłady błędów w synchronizacji procesów korzystających z łączy
- 4) Mechanizmy IPC: dostęp do pamięci współdzielonej, obsługa semaforów i kolejek komunikatów. Wykorzystanie poznanych mechanizmów do synchronizacji procesów; implementacja algorytmów poznanych na wykładzie z użyciem wybranych mechanizmów IPC
- 5) Obsługa i zarządzanie wątkami

Metody dydaktyczne:

1. Wykład: prezentacja multimedialna, prezentacja ilustrowana przykładami podawanymi na tablicy, rozwiązywanie zadań.
2. Ćwiczenia laboratoryjne: implementacja i rozwiązywanie problemów i zadań z użyciem niskopoziomowych mechanizmów systemu operacyjnego, dyskusja, praca w zespole, pokaz multimedialny.

Literatura podstawowa:

1. Operating Systems: Design and Implem., Tanenbaum A., Prentice-Hall Intern. Ed., 2008
2. Podstawy systemów operacyjnych, Silberschatz A., Galvin P.B., WNT, 2006
3. Operating System Concepts, 8th, Update Edition, Abraham Silberschatz, Peter B. Galvin, Greg Gagne, Wiley&Sons, 2011
4. Operating Systems: Internals and Design Principles (8th Edition), Stallings W., Prentice Hall Intern, 2018
5. Program. w systemie Unix dla zaawansowanych, Marc J. Rochkind, WNT, 2008
6. Unix i Linux. Przewodnik administratora systemów. Wydanie IV, E. Nemeth, i inni, WNT, 2011
7. Linux Kernel Development, R. Love, Addison-Wesley, 2010
8. Linux System Programming: Talking Directly to the Kernel and C Library, R. Love, O'Reilly, 2007
9. System operacyjny LINUX, Cezary Sobaniec, Nakom, 2002
10. Advanced Programming in the Unix Environment (3rd Edition), R.Stevens, S.Rago, O'Reilly, 2013

Literatura uzupełniająca:

1. Operating Systems - A Modern Perspective, 3rd Edition , Nutt, G.J, Addison-Wesley Pub, 2003
2. Operating Systems, 3/E, Deitel I inni, Prentice Hall Intern, 2004
3. The Linux Programming Interface, Michael Kerrisk, No Starch Press, 2010
4. Distributed Content Dissemination with a Rank Function, A.Kobusinska, J Brzeziński, J Aftowicz, G Grzelachowski, CIT 2016

Bilans nakładu pracy przeciętnego studenta

Czynność	Czas (godz.)
----------	--------------

1. udział w zajęciach laboratoryjnych:	30
2. przygotowanie do ćwiczeń laboratoryjnych:	10
3. dokończenie (w ramach pracy własnej) sprawozdań z ćwiczeń laboratoryjnych:	12
4. udział w konsultacjach związanych z realizacją procesu kształcenia, w szczególności ćwiczeń laboratoryjnych	2 10
5. napisanie programu / programów, uruchomienie i weryfikacja (czas poza zajęciami laboratoryjnymi)	10
6. przygotowanie do sprawdzianów / kolokwium	30
7. udział w wykładach	10
8. zapoznanie się ze wskazaną literaturą / materiałami dydaktycznymi (10 stron tekstu naukowego = 1 godz.), 100 stron	10
9. przygotowanie do egzaminu i obecność na egzaminie: 8 godz. + 2 godz.	
Obciążenie pracą studenta	
forma aktywności	godzin
ECTS	
Łączny nakład pracy	120
Zajęcia wymagające bezpośredniego kontaktu z nauczycielem	64
Zajęcia o charakterze praktycznym	56